

ART
TONA
1967

ԵՆՐՇԵ ՌԱԴԿՈՍՅԱՆ

Ե Ղ Ի Շ Ե Թ Ա Դ Ե Վ Ո Ս Յ Ա Ն

Հայկական ՍՍՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ

(1870—1936)

Եղիշե Թադևոսյանը հայ խոշորագույն նկարիչներից մեկն է։ Նրա յուրաքանչյուր կտավ, ոչ մեծ էտյուդ լինի թե բարդ թեմատիկ կոմպոզիցիա, աչքի է ընկնում նուրբ գունազացողությամբ։

Ստեղծագործական լայն ընդգրկումը հնարավորություն է տվել նկարչին աշխատելու բոլոր ժանրերում, նկարելու ամենատարբեր բովանդակության պատկերներ՝ վերցված ինչպես ժամանակակից կյանքից, այնպես էլ հեռավոր կամ լեգենդար անցյալից։

Թադևոսյանը շատ է աշխատել բնանկարի մարզում։ Նրա ներդրումը այս բնագավառում նույնպես չափազանց նշանակալի է։ Նա հայ բնանկարիչներից առաջինն էր, որը բնարականություն մտցրեց բնության պատկերման մեջ։

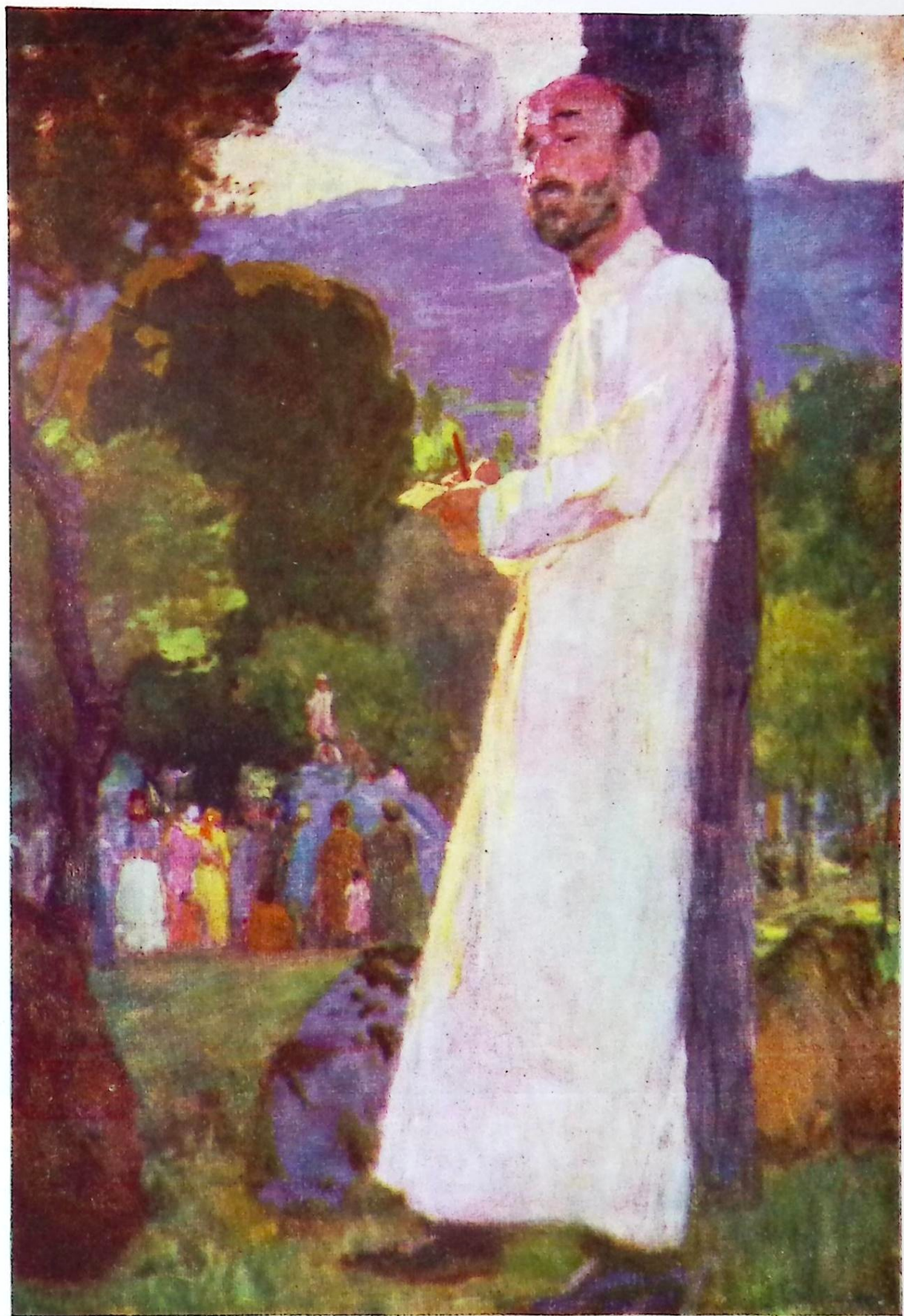
Թադևոսյանի գարնանային բնանկարները, որոնք հաղորդում են բնության վարժությունը, մինչև օրս հայ նկարչության մեջ չեն գերազանցվել։

Գեղարվեստական կրթությունը ստացել է Մոսկվայի Գեղանկարչության, արձանագործության ու ճարտարապետության ուսումնարանում։ Նա սերտորեն կապված էր ականավոր ռուս նկարիչների հետ։

Թադևոսյանի բազում ուղևորությունները Ֆրանսիա, Իտալիա և Արևմուտքի այլ երկրներ, ծանոթությունը անցյալի մեծ վարպետների ստեղծած գեղարվեստական գանձերին, ինչպես նաև նոր արևմտյան արվեստի նվաճումներին, անհետևանք չանցան նկարչի արվեստի համար։ Թադևոսյանի աշխատանքներում և, հատկապես, բնանկարներում զգացվում է իմպրեսիոնիստների բացօթյա գեղանկարչության ազդեցությունը, մի բան, որ հարստացրեց նկարչի ներկայակալը։ Սակայն ռուսական և արևմտաեվրոպական գեղարվեստական մշակույթի ազդեցությունը չդիմազդեց նկարչին, չփոխեց նրա ստեղծագործության ազգային բնույթը։ Իր ժողովրդի կյանքի անսպառ ակունքներից էր նա քաղում սեփական նկարների թեմաները, և բնությամբ ոգևորված, վրձնում հայրենի երկրի փայլուն բնապատկերները։

Այնպիսի գործեր, ինչպես «Մեր փողոցը Վաղարշապատում», «Ջանգլուում», «Ասլան աղան», «Հովիվը նախիրի հետ» և ի վերջո նրա վերջին աշխատանքը՝ «Կոմիտասը» կարող էր նկարել ոչ միայն խոշոր վարպետը, այլև մի արվեստագետ, որը ողջ էությամբ կապված է եղել իր հայրենիքին, իր ժողովրդին։

Երեսուն տարի է անցել նկարչի մահից, սակայն ժամանակը նվազագույն չափով անգամ չի նսեմացրել նրա արվեստը, որը առաջվա պես գնահատվում ու սիրվում է։ Ինչպես յուրաքանչյուր ճշմարիտ, մեծ արվեստ, Թադևոսյանի արվեստը ևս անմահ է։

Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր Ի Յ Ա Ն Կ

1. ԿՈՄԻՏՍՍ, 1935 թ. Կոմպոզիտորի մահվան ազդեցության տակ հղացած այս նկարը Թադևոսյանի վերջին գործն է: Կոմպոզիցիայի հիմնում դրվել է 1903-ին, Բյուրականում կենդանի Կոմիտասից արված էտյուդը: Իսկ կերպարի էփսոսանքները, հուզականությունն ու դրամատիզմը թելադրվել են մեծ կոմպոզիտորի կյանքի ողբերգությամբ:

2. ՄԵՐ ՓՈՂՈՅԸ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏՈՒՄ, նկարը հեղինակը սկսել է 19-րդ դ. 90-ական թվականներին, և վերջացրել 1921-ին: Մայրամուտի արեգակը իր նառագայքներով լուսավորել է տների պատերի ու նեղ փողոցի ցանկապատերի ծայրերը: Փողոցը յուրահատուկ աշխուժությամբ է լցվել շաղրա զգած երկու կանանց ու շեմին նստած ծերուկի (նկարչի պապը) պատկերմամբ:

3. ՄԱՂԿԱՄ ՄԻՐԱՆՆՆԻ, 1917 թ. Թադևոսյանի բնակարանին գործերի մեջ հատկապես հաջողված են գարնանային բնակարանները՝ ծաղկող պտղատու ծառերի մոտիվով:

4. ՀԱԿՈՐ ՀԱԿՈՐՅԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ, 1934 թ. Թադևոսյանը մեծ տատանումներով էր դիմանկար ձեռնարկում: Նկարչին հաջողվել է ստեղծել սովետահայ ավագագույն բանաստեղծի կենդանի ու արտահայտիչ կերպարը:

5. ՄԵՐ ՏՈՒՆԸ ԱՅԳՈՒՄ, 1930 թ. Նկարչի վաղարշապատյան այգու մի անկյունը՝ հարավի արևի շողֆերով ողողված: Թադևոսյանի բացօթյա էտյուդային գեղանկարչության լավագույն ու փայլուն նմուշներից մեկն է սա:

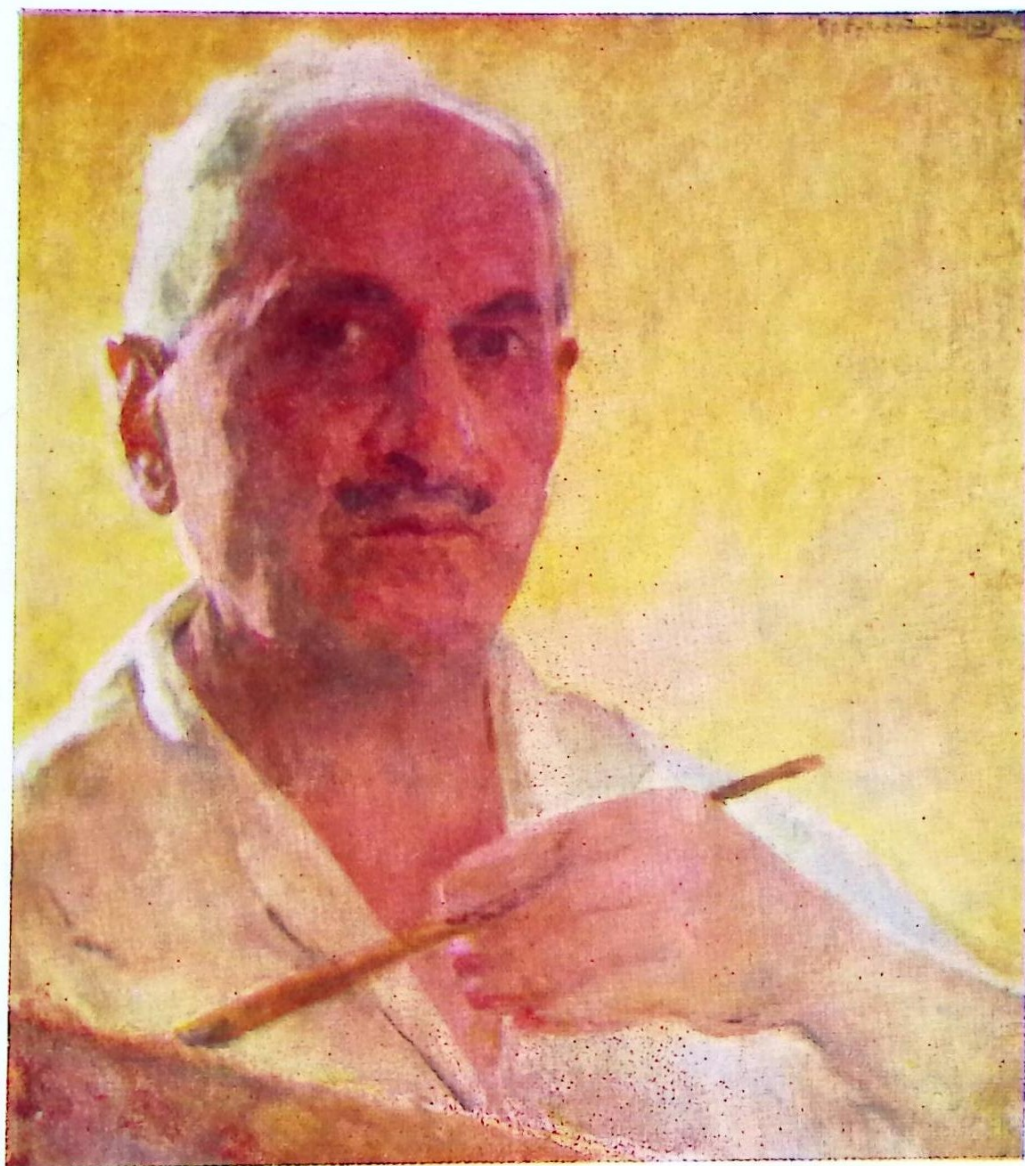
6. ԶՐԱՆՑՔ ՎԵՆԵՏԻՆՈՒՄ, 1905 թ. Բազմիցս այցելելով Վենետիկ, նկարիչը ստեղծել է մի շարք բնակարաններ, որտեղ բացառիկ գեղանկարչական վարպետությամբ հաղորդել է վենետիկյան պալատների ու ջրանցների զուգակցությունը:

7. ԱՐԱԳԱՄ, Թադևոսյանի մոտ բնակարան երկայացված է առավելապես էտյուդային գործերով: «Արագածը» նկարչի սակավարիվ ավարտուն բնակարաններից է: Նկարչի կենսուրախ ընկալման առումով փոքր ինչ արտասովոր է պատկերի էլեգիական բնույթը:

8. ԶԱՆԳՅՈՒՆՈՒՄ, 1904 թ. Մադկահավաֆի գեղջկական հանդեսի դեկորատիվ պաննոյի էսքիզ: Աղջիկների ոչ մեծ մի խումբ դանդաղ փայլում է: Ֆոնում հայկական բնությունն է: Կտավը ներբափանցված է լիբիկականությամբ:

9. ՇԱՊԻԿԻ ԱՌԱՋԻՆ ԷՋՈՒՄ՝ ՀԱՆՃԱՐՆ ՈՒ ԱՄԲՈՆԸ, 1909 թ. (Ֆրագմենտ) Գաղափարական հղացմամբ ու կատարումով նկարչի ամենաբարդ աշխատանքն է: Նկարի մերկացնող պարոսն ուղղված է առաջադեմ անհատին մերժող ու ծաղրող բուրժուական հասարակության ֆաղեհիական սահմանափակության ու ֆառացածության դեմ:

10. ՇԱՊԻԿԻ ՎԵՐՋԻՆ ԷՋՈՒՄ՝ ԻՆՔՆԱԴԻՄԱՆԿԱՐ, 1933 թ. Վերաբերում է նկարչի կյանքի վերջին տարիներին: Նկարչի արտահայտիչ արտափնը ու ներքին կերպարի լարվածությունը դիմանկարը դարձնում են ներգործուն, որին նպաստում է նկարելու ժամանակ օգտագործված ու խիստ զուգային հակադրություններ ստեղծած արհեստական լուսավորությունը:

Կազմեց
ԱՇՈՏ ՏՈՆԻԿՅԱՆ

АРМЯНСКОЕ ИСКУССТВО

7

ЕГИШЕ ТАТЕВОСЯН

Составитель: А. Тоникян

Издание

Дома художника Армении

и

Комитета по культурным связям
с соотечественниками за рубежом

ЕРЕВАН

1 9 6 7

ՎՖ 05447

Պատվեր 280

Տիրաժ 3000

Երևան, № 1 տպարան, Ալավերդյան 65:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՐԶԻ ՏՈՒՆ

ՍՓՅՈՒՌԱՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՊԻ ԿՈՄԻՏԵ

Ե Ր Ա Մ Ն

1967